

С Т А Н О В И Щ Е

от Доц. д-р Минко Стоев Хаджийски

ВТУ „Св.Св. Кирил и Методий”

на дисертационния труд на Ваня Господинова Христова на тема
**„Личностни предпоставки и социалнопсихични детерминанти на
удовлетвореността от учителския труд”**, представен за придобиване на
образователна и научна степен „доктор по психология”, по научна
специалност „3.2. Психология”

Актуалност и значимост на разработвания научен проблем

Проблемът за удовлетвореността на учителите от труда си е значим по няколко причини, най-важни от които са влиянието върху общото самочувствие и удовлетвореност от живота и влиянието върху ефективността на самия труд и неговите резултати. Не е излишно да се каже, че от качеството на учителския труд зависи една от най-важните обществени задачи- подготовката на подрастващите за живота и тяхното формиране като личности и граждани. Въпреки, че въпросите на образованието неизменно присъстват в обществения дебат, те се разглеждат в повърхностно –нормативен и практическо-ситуативен план. Почти никак не се обръща внимание на най-важния фактор в образователната система-учителят, неговата личност, професионализъм, мотивация , професионално самочувствие и отношение към работата.

В този смисъл проучването на детерминантите, свързани с удовлетвореността от учителския труд е сериозна заявка за промяна поне в полето на научното търсене. Това прави темата на дисертацията актуална и значима както в професионално-образователен, така и по-общ социален контекст.

Оценка на научно-приложните резултати и приноси на дисертационния труд

Дисертацията на Ваня Христова има следните по-значими приносни резултати и достойнства:

1. В теоретичната част е направен подробен, изчерпателен и целенасочен анализ на съществуващите теории концептуални виждания, свързани с труда като основна човешка дейност, неговата мотивация и социален характер. Следва да се отбележи умелото съчетаване на познатия ни дейностен подход със съвременни водещи теории за трудовото и професионално

развитие. Специално внимание е отделено на учителския труд и многофакторната определеност на удовлетворението от него. Насочващи за постановката на изследването са два важни акцента: разглеждането на трудовата дейност като единство на психофизиологични процеси и средови фактори и връзката между субективна значимост и удовлетвореност от учителския труд и тяхното влияние върху него наред с мотивацията и ценностите.

2. Много добре е подбрана и представена методологията и методиката на емпиричното изследване. Целта, задачите, обекта и предмета на изследването са определени ясно и компетентно, съобразно идеята на дисертацията. Методически издържан и практически състоятелен е изследователският подход за определяне на такъв труден конструкт, като субективната удовлетвореност, поставяйки същата като резултат от сложното взаимодействие на две групи фактори личностни и социалнопсихични. Това не само дава възможност за надеждни изводи на базата на различни корелации между изследваните променливи, но намалява риска от влияние на възможен негативизъм, следствие на социалната фрустрация и житейските проблеми. Освен това, споменатата в теоретичната част възможност за самоизмама при субективната оценка е редуцирана чрез удачното определяне на независимите променливи и включването на малко известното коминикативно безпокойство като предикатор. Формулираните пет хипотези са конкретни, адекватни на целта и изследователския подход. Същите са верифицируеми с оглед на използвания инструментариум и изследователската постановка.
3. Направен е подробен и задълбочен анализ на резултатите от проведеното емпирично изследване. Изведени са разкритите взаимовръзки и корелации между независимите и зависимите променливи в търсене на доказателства за правилността на направените допускания. Резултатите са описани надлежно и онагледени с таблици. В отделни параграфи са представени разкритите влияния на социодемографските, личностните фактори, комуникативното безпокойство, адаптацията и факторите на средата върху удовлетвореността от учителския труд. В съдържателен план особено ценни и с научно-практическо значение са такива констатации като:
 - Намаляването на удовлетвореността от труда с увеличаване на възрастта и стажа на учителя;
 - Зловредното влияние на невротичността, емоционалната пабилност и занижената самооценка върху

- удовлетвореността от труда се знае по презумпция, но В.Христова го доказва емпирично;
- Намалването на удовлетвореността от работата с намалването на комуникативното безпокойство е факт, който учудва, но и насочва към изследване на този феномен. Методологията и методиката на изследването са впечатляващи. Използвани са много и различни методи и богат психологически инструментариум. Самото изследване е поставено правилно и перфектно проведено. Получените резултати са надлежно обработени с математико-статистически методи и нагледно представени в таблици, схеми и диаграми. Това помага за по-доброто разбиране на сложната констелация на изследваните параметри и влияния, както и извеждане на ясни резултати.
4. Очертани са насоки за бъдещи изследвания за търсене на психологични и организационни начини и подходи за повишаване на удовлетвореността от труда на учителите. Използването на социалнопсихологични медиатори, може да модифицира влиянието на личностните черти.
 5. Дисертацията е написана изискано на добър стил и научно издържан език. Цитатите и бележите са дадени коректно и прегледно. Използвано е впечатляващо количество литературни източници.
 6. Посочените от авторката научни и научно-приложни приноси са вярни с оглед на съдържателната преценка и общото впечатление от труда.
 7. Приложените публикации показват интереса и научните търсения на авторката в тази приложно-психологическа област.

Критични бележки

По същностни страни на основните тези и тяхното доказване в дисертацията нямам критични бележки. Известни въпроси могат да се поставят относно голямата полова диспропорция на извадката, която може да постави под съмнение валидността на изводите за цялото учителство. Също така се забелязва, че първата глава, която има въвеждащ характер е с 50 страници по-голяма от третата, която е същностна.

Заклучение

В заключение намирам, че дисертационният труд на Ваня Христова, „**Личностни предпоставки и социалнопсихични детерминанти на удовлетвореността от учителския труд**” е

задълбочен, полезен за практиката и интересен. Считам, че отговаря напълно на изискванията за придобиване на образователната и научна степен „доктор по психология”.

Оценка на дисертационния труд

Давам **положителна оценка** и препоръчвам на уважаемото жури да присъди на Ваня Господинова Христова образователната и научна степен „доктор по психология”

07.10. 2013 г.

Член на журито:
/ Минко Хаджийски/